

VEDLEGG D – Momenter for klimahensyn i planleggingen

Klima- og energiplan:

Kommunen vurderer og velger selv om det skal utarbeides en egen temaplan for klima og energi, eller om klima- og energiplanleggingen skal integreres i kommuneplanens samfunns- og arealdel. Punktene i denne sjekklista omfatter kun relevante koplinger mot planer og vedtak etter plan- og bygningsloven.

Egen veileder for klima- og energiplanlegging finnes hos Miljødirektoratet:

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/klimaarbeid/kutte-utslipp-av-klimagasser/klima-og-energiplanlegging/>

Kommuneplanens samfunnsdel, kommuneplanen arealdel og reguleringsplaner:

Veiledere fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir nærmere omtale av prosess og rammeverket for virkemidler i de respektive plantypene.

Leseveiledning:

I tabellen er det listet spørsmål og momenter som er relevant å stille og å vurdere på ulike tider i planprosessen – for å fremme hensynet til klimaplanleggingen og reduksjon av klimagassutslipp. Tabellen er sortert for temaene

- Mål, omfang og ambisjonsnivå
- Grunnlag og dokumentasjon
- Forankring og samarbeid
- Arealavklaring og bestemmelser i kommune-planens arealdel og reguleringsplan

Mest relevant tilknytning i planprosessen er markert med oransje ruter, for henholdsvis kommuneplanens samfunnsdel (KP samf), Klima- og energiplan (K&E-plan), kommuneplanens arealdel (KP areal), og reguleringsplan (Reg-plan).

Momentliste for klimahensyn i plan					
Mål, omfang og ambisjonsnivå		KP samf	K&E-plan	KP areal	Reg-plan
1.	Har planen klare mål for reduksjon av utslipp av klimagasser?				
2.	Er målene tallfestet og spesifisert for ulike tema, tiltak og/eller geografiske områder?				
3.	Er rutiner for rapportering på målene beskrevet i planen?				
4.	Har kommunen valgt ut særlige fokusområder for tiltak? (F.eks. bygg, transport, landbruk og stedsutvikling)				
5.	Har kommunen beskrevet hvordan den vil gå foran som godt eksempel for egen virksomhet eller egne tiltak?				
6.	Redegjør planen for hvilke virkemidler, herunder økonomiske, kommunen vil ta i bruk for å redusere klimagassutslipp? (Med fordeling av tallfestede målsettinger og ansvar.)				
7.	Er klima-målsettinger fra temaplan for klima og miljø videreført og konkretisert med tiltak i planen?				
8.	Er klima-målsettinger fra kommuneplanens samfunnsdel videreført og konkretisert med tiltak i planen?				
9.	Er hensyn til klimagassutslipp med i planprogrammet/planforutsetningene?				
Grunnlag og dokumentasjon		KP samf	K&E-plan	KP areal	Reg-plan
10.	Er det utarbeidet analyser som viser hvordan det i praksis kan la seg gjøre å oppfylle kommunens målsettinger?				
11.	Er det i planstrategien gjort vurdering av om klimahensyn innebærer et behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer? (ref SPR klima og energi kap 4.3)				

12.	Er det i planen redegjort for kommunens muligheter og handlingsrom for å ta i bruk økonomiske virkemiddel som fremmer klimapositive tiltak, eller som reduserer klimagassutslipp? (f.eks. satser for parkeringsavgift, parkeringsstrategi, tilskudd til ladeinfrastruktur mm)				
13.	Har kommunen gjort rede for hvordan eventuelle tilskuddsmidler/støtteordninger som forvaltes av kommunen, kan benyttes for å redusere utslipp fra landbruksarealer?				
14.	Er det vurdert å bruke skiltplan og parkeringsregulerende bestemmelser som tilgodeser utslippsfrie kjøretøy?				
15.	Er det utredet mulig sonering for ulike typer kjøretøy (bylogistikkplan)				
16.	Er det i planen gjort rede for kommunens påvirkningsmuligheter og handlingsrom for å redusere klimagassutslipp som eier av kraftselskap, nettselskaper, renovasjonsbedrifter eller annen infrastruktur?				
17.	Bidrar planen til kortere transportavstand for masser i forbindelse med bygge- og anleggsprosjekter?				
18.	Er det gjort rede for samfunnsnyttig (bærekraftig) bruk av overskuddsmasse?				
19.	Bidrar planen til etablering av nye kollektivtilbud, styrking av eksisterende (økte frekvenser?)				
20.	Er oppfølging av <i>Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning</i> redegjort for?				
21.	Er det gjennomført vurderinger eller tatt initiativ som kan vise mulige samarbeid for å kunne ta i bruk miljøvennlige energiløsninger, eller energiutveksling mellom virksomheter?				
22.	Er arealer med særlig stor verdi for lagring av karbon og karbonfangst, som f.eks. myr, kartlagt?				
23.	Har kommunen beregnet klimagassutslipp som skyldes arealbruksendringer?				

24.	Er det gjort en vurdering av om klimahensyn tilsier at reguleringsplaner for ennå ikke utbygde byggeområder bør oppheves eller revideres gjeldende vurdert m.h.t utslippsprofil? Er slike områder i tilfelle tatt ut av plan, p.g.a forventet stort klimagassutslipp?				
25.	Er energibehov utredet og spesifisert? Kan markedsgrunnlaget for fjernvarme styrkes? Kan fjernvarmedistribusjon bygges ut i kombinasjon med annen infrastruktur?				
26.	Er det lagd et klimabudsjett som viser konkrete sammenhenger mellom mål og tiltak, altså hvordan det i praksis kan la seg gjøre å oppfylle kommunens målsettinger?				
27.	Er nullvekstmål for personbiltransporten redegjort for og ivaretatt i planen?				
28.	Styrker planen framkommelighet og trygghet for sykkel, gange og kollektivtrafikk?				
29.	Er behov for ladeinfrastruktur utredet på kommunenivå – for alle relevante framkomstmiddel (inkludert kollektivtrafikk) på vann og på land?				
30.	Er det i grunnlaget for planen gjort rede for mulig strategisk utnyttelse av kommunale eiendommer med tanke på bidrag til reduserte utslipp av klimagasser? Bruk eller bevaring? ABC-prinsippet, mm.				
31.	Er det i grunnlag for planen gjort rede for potensielle muligheter for produksjon og utnyttelse av biogass – og hvilke arealmessige forutsetninger som da må ligge til grunn?				
32.	Er oppfølging av <i>Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging</i> redegjort for i plan?				
33.	Er det regulert arealer til energiproduksjon, f.eks. solceller?				
34.	Tar parkeringsløsningen tilstrekkelig hensyn til behov ved tilrettelegging for bildele-ordninger? Er det vurdert utleie av P-plass framfor salg av plasser?				
Forankring og samarbeid		KP samf	K&E-plan	KP areal	Reg-plan

35.	Er planforslaget i tråd med målsettinger og foreslåtte tiltak i andre planer, f.eks. klima- og energiplanen?				
36.	Er det gjennomført medvirkningsaktiviteter for utbyggere, grunneiere eller andre interessenter hvor klimaplanlegging har vært særlig behandlet?				
37.	Redegjør planen for klimagassutslipp i landbruket og sammenhengen med næringshensyn?				
38.	Er det beskrevet en klar rolle- og ansvarsfordeling i kommunen for å ivareta klimahensyn i landbruket og sammenhenger mot kommunens øvrige planverk og rapporteringsrutiner (så som arealplaner)?				
39.	Har kommunen tatt initiativ til samarbeid med næringsliv og aktuelle aktører for å finne løsninger som tilrettelegger for overgang til bruk av utslippsfri energikilder, og hvilke arealregulatoriske forutsetninger som må komme på plass? F.eks. overgang til ladeinfrastruktur på sjø.				
40.	Har kommunen tatt initiativ til dialog med eventuell innehaver av fjernvarmekonsesjon for koordinering mellom konsesjonærens planer for utbygging og bestemmelser i kommuneplan?				
41.	Er det tatt initiativ til samarbeid med landbruksnæringen og andre aktuelle aktører for å vurdere potensialet for produksjon og bruk av biogass?				
42.	Er det gjennomført medvirkningsaktiviteter for utbyggere, grunneiere, næringsliv eller andre interessenter hvor klimaplanlegging har vært særlig behandlet?				
43.	Har fagmiljø med utvidet kompetanse på klimaplanlegging eller nye tekniske løsninger for reduksjon av klimagassutslipp vært involvert i planarbeidet?				
44.	Har kommunen tatt initiativ til tidlig samarbeid med netteier for tilrettelegging og koordinering av kapasitetsbehov i nettet for anleggsplasser?				
45.	Har kommunen tatt initiativ til dialog med eventuell innehaver av fjernvarmekonsesjon for koordinering mellom konsesjonærens planer for utbygging og bestemmelser i kommuneplan?				
46.	Er det gjort aktive søk for å finne relevante forbildeprosjekter og analysere mulig overføringsverdi?				

Arealavklaring og bestemmelser i kommuneplanens arealdel og reguleringsplan		KP samf	K&E-plan	KP areal	Reg-plan
47.	Er det satt krav om oppfølging av klimahensyn i reguleringsplaner?				
48.	Er det fastsatt nullutslippssoner?				
49.	Er det gitt bestemmelser med krav om tilrettelegging av ladeinfrastruktur i byggeprosjekter? (Kommer i TEK!)				
50.	Er det gitt retningslinjer for ev off-grid-løsninger for infrastruktur?				
51.	Er det gitt bestemmelser om kollektivsoner?				
52.	Er det gitt retningslinjer om skjøtsel av arealer med økt potensiale som karbonlager?				
53.	Er arealer som har høy verdi eller stort potensial for lagring og binding av karbon sikret i planen?				
54.	Er det gitt retningslinjer om felles planlegging for landbruksarealer særlig å ivareta energi/ energiproduksjon og vekselbruk el.l.?				
55.	Er det gitt bestemmelser om vannbåren varme og tilkopling til fjernvarmeanlegg i konsesjonsområder?				
56.	Er det gitt begrensninger for parkering for områder og virksomheter med god tilgang til kollektivtrafikk?				
57.	Er det gitt bestemmelser og eventuelt rekkefølgekrav som favoriserer sykkel, gange og kollektivtrafikk?				
58.	Er det gitt rekkefølgekrav om tilstrekkelig transportkapasitet før utbygging?				
59.	Er det fastsatt høy utnyttelse av arealer ved kollektivknutepunkt?				
60.	Er det gitt bestemmelser som kan sikre egnede ytterflater og andre fysiske forutsetninger for solenergiløsninger?				
61.	Er det gitt bestemmelser om lokalklimatilpasning ved plassering og utforming av bygninger, for å oppnå redusert energibruk?				
62.	Er det gitt bestemmelser om miljøprogram og/eller miljøoppfølgingsplan?				

63.	Oppfølgingshensyn og reguleringsarbeid pbl § 11-9 nr 8: Ved regulering av større bolig-, institusjons- og forretningsområder skal det lages en mobilitetsplan der det går fram hvordan beboere, ansatte og kunder kommer seg til og fra området.				
64.	Er det gitt bestemmelser som hindrer oppføring av landbruksbygg innenfor arealer med særlig betydning som karbonlager og binding av karbon i jordsmonn?				
65.	Er det satt krav til lokal håndtering av overvann?				
66.	Er det satt vilkår for bruk av arealer med hensikt å redusere klimagassutslipp?				
67.	Er det gitt retningslinjer for drifts- og skjøtselstiltak for naturområder som sikrer arealenes evne til å lagre og å ta opp karbon.				
68.	Er det gitt bestemmelser med krav om fossilfrie byggeplasser? (Kan komme som bestemmelse i lov)				
69.	Er det gitt rammer for tillatt forurensing, utover forskriftskrav?				